

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

יח.

עין משפט
גד מצוה

פד א מ"פ פ"ג מהלכות
משפחה הלכות [נ] ח:
ב [מ"פ] פ"ג מהל' דעות
ה' ד [מ"פ] פ"ג מהל' ס"י ק"ק
ספ"ק א [בבבא]:

רבינו חננאל

בנושג שהיה הוגה
את השם באותיותיו
בפרהסיא. שכל ההוגה
את השם באותיותיו אין
לו חלק לעוה"ב ואע"פ
דהוא להתלמד בכד ובחתיב
לא תלמד לעשות אבל
אתה למד להבין ולהורות
היה ליה להגות בצניעה.
וגורו על אשתו הריגה
נענשה משום דלא מחייב
ביה שכל מי שיש
בידו למחות ואינו ממחה
נתפש. ונענשה בתו לישב
בקובה דא"ר יוחנן פסע
אחת עברה בין גדולי
רומי ואמרו כמה נאות
פסיעותיה של ריבה זו
מיד דיקוקה בפסיעותיה
והיינו דכתיב עון עקבי
יסובי עון שארם דש
נענשה בתו לישב
בקובה דא"ר יוחנן
אוחו ליום הדין. בשעת הוצאתן
פתחו [כל] א' ואמי
הוא אמר הצור תמים
פעלו וגו' אשתו אמרה
אל אמנה ואין על
בתו אמרה גדול העצה
ורב העלילה אשר עינך
פקחות על כל דרכי
(איש) [בין] האדם לתת
לאיש כדרכי וכפרי
מעללי: כרכוהו בס"ת
שהיה קורא בו והקיפוהו
חבלי זמורות והציבו בהן
את האור כו': ברוריה
דביתו דר' מאיר ברתיה
דר' חנניא בן תרדיון הואי
אמי ליה לבעלה דיאל
בי מילתא דיתבה אחתי
טובא כלומר שותת
ויורד עליה הרבה ואינה
יכולה ליתרה כו' עד

ההנהגה השם. פ"ה שדורשו צ"צ אומיות ועושה צו מה שהוא
מפך ורוב העולם מפרשים שהיה קורא צפי אומיות של
שם המיוחד ^ס צאומיות של שאר התיבות וזה אין לעשות כדאמר
בפסחים ס"פ אלו עוברין (דף ג.) לא כשאלו נכתב אזי נקרא
אזי נכתב צ"ה ונקרא צא"ד ונראה
לר"י שאין להזכיר אף אומיות י"ה
כמו שרגלין העולם שהרי י"ה הוא
שם המיוחד ועוד נראה להר"ר
אלמנן כי גם אין להזכיר א"ד
מאלני דהא א"ד מאלני י"ה מהשם
אין נמחקין ש"ד משד"צ מצאנות
נמחקין וכן הגירסא (שעטות לה: ושם
לה.) צפירוש ר"ח משמע שא"ד
מאלני הוא שם כמו י"ה מיהו
נראה לר"י להמיר דכיון דלא נמלא
בכתוב דמה שהוא נמלא כתוב
בפסחים יש לומר שהסופרים
כתבוהו כן ולא נמכונו להזכיר את
השם (וע"י מוס' סוכה דף ה. ד"ה יו"ד):
להתלמד עבד. פ"ה ומיהו
הקצ"ה מנדקדק כו'

והנהגה את השם באותיותיו והיכי עבד
הכי ^ה והתנן אלו שאין להם חלק לעולם
הבא האומר אין תורה מן השמים ואין
תחיית המתים מן התורה אבא שאול אומר
אף ההוגה את השם באותיותיו להתלמד
עבד ^ה כדחנניא ילא תלמד לעשות אבל
אתה למד להבין ולהורות אלא מאי
טעמא אענש משום הוגה את השם
בפרהסיא [דהוי] ועל אשתו להריגה דלא
מוחה ביה מכאן אמרו ^ה ככל מי שיש בידו
למחות ואינו מוחה נענש עליו ועל בתו
לישב בקובה של זונות דאמר ר' יוחנן
פעם אחת היתה בתו מהלכת לפני גדולי
רומי אמרו כמה נאות פסיעותיה של ריבה
זו מיד דקדקה בפסיעותיה והיינו דאמר
ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב ^ה עון עקבי
יסבני עונות שארם דש בעקביו בעולם
הזה מסובין לו ליום הדין בשעה שיצאו
שלישתן צדקו עליהם את הדין הוא אמר
^ה הצור תמים פעלו [וגו'] ואשתו אמרה
^ה אל אמונה ואין עול בתו אמרה גדול
העצה ורב העלילה אשר עינך פקחות
על כל דרכי וגו' אמר רבי [כמה] גדולים
צדיקים הללו שנודמנו להן שלש מקראות
של צדוק הדין בשעת צדוק הדין תנו
רבנן כשחלה רבי יוסי בן קיסמא הלך רבי
חנינא בן תרדיון לבקרו אמר לו חנינא
אחי ^ה (אחי) אי אתה יודע שאומה זו מן
השמים המליכה שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו
ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב
ועוסק בתורה [ומקהיל קהלות ברבים] וספר ^ה מונח לך בחיך אמר לו
מן השמים ירחמו אמר לו אני אומר לך דברים של מעם ואתה אומר
לי מן השמים ירחמו תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש
אמר לו רבי ^ה מה אני לחיי העולם הבא אמר לו כלום מעשה בא לידך
^ה אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי כמעוה של צדקה וחלקתים
לעניים אמר לו אם כן מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי אמרו לא
היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול
ובחזרתו מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח
לו בחיקו הביאוהו וכרכוהו בס"ת והקיפוהו בחבלי זמורות והציבו בהן את האור והביאו ספוגין של
צמר ושראום במים והניחום על לבו כדי שלא תצא נשמתו מהרה אמרה לו בתו אבא אראך בכך
אמר לה אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי מי שמבקש
עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבוני אמרו לו תלמידיו רבי מה אתה רואה אמר להן ^ה גליון נשרפין
ואותיות פורחות אף אתה פתח פיך ותכנס [בך] האש אמר להן מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל
יחבל הוא בעצמו אמר לו קלצטונירי רבי אם אני מרבה בשלחבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך
אתה מביאני לחיי העולם הבא אמר לו הן השבע לי נשבע לו מיד הרבה בשלחבת ונטל ספוגין
של צמר מעל לבו יצאה נשמתו במהרה אף הוא קפץ ונפל לתוך האור יצאה בת קול ואמרה רבי
חנינא בן תרדיון וקלצטונירי ^ה מזומנין הן לחיי העולם הבא ^ה בכה רבי ואמר יש קונה בשעה
אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים ברוריה דביתו דר' מאיר ברתיה דר' חנינא בן תרדיון הואי
אמרה לו זילא בי מלתא דיתבא אחתאי בקובה של זונות שקל תרקבא דינירי ואול אמר אי לא
איתעביד בה איסורא מיתעביד ניסא אי עבדה איסורא לא איתעביד לה ניסא אול נקט נפשיה כחד
פרשא אמר לה השמיעני לי אמרה ליה ^ה דשתנא אנא אמר לה מתרחנא ^ה מרתח אמרה לו נפישין
טובא ^ה (ואיכא טובא הכא) דשפירן מינאי אמר ש"מ לא עבדה איסורא כל דאתי אמרה ליה הכי אול
לגבי שומר ידיה א"ל הבה ^ה ניהלה אמר ליה מיסתפינא ממלכותא אמר ליה שקול תרקבא דינירא
פלגא פלח ופלגא להוי לך א"ל וכי שלמי מאי איעביד א"ל אימא אלהא דמאיר ענני ומתצלת א"ל
ומי

להסלמד עבד כדחנניא כו'. ומיהו הקצ"ה מנדקדק עם הלדקים
כמוט השערה (יבמות דף קכ"א): ואפילו להתלמד יש לחוש לכבוד
הרב וקרא דלא תלמד לעשות צמילי אחריתא תוקמה כמו נטיעת
קישואין לכהנדרין (דף קכ"א) ודמות אורח צדקה דר"ג (ר"ה דף קכ"ד):
נקובה. אהל זונות כדכתיב (במדבר
כה) אל הקובה: דקדקה. לפסוע
פסיעות נאות וכתיב (מלכים מה)
כל כבוהה צמ מלך פיימה: **שארם**
דש בעקביו. דקדוק פסיעות כי
הכל. ל"א שארם דורסן נרגליו
שאין חשבוין צעינו כלום: על כל
דרכי. אפילו דקדוק פסיעות:
שארם יושב ועוסק בתורה. והס
גזרו על כך: דבר של טעם.
שהסריצה את ציתו והרגה את
חסידיו ועדיין קיימת: **כלום מעשה**
בא לידך. ואשמע איך היית נוהג:
מעוה של פורים. שהממסים לפעוהם
פורים נתחלפו לי וחלקתים לעניים
וסבור הייתי שארנקי של צדקה היא
ולא נפרעתי מארנקי של צדקה:
מחלקך יפה חלקך. הואיל והיית
ווחנן צממונך: **אראך צדק.**
כלומר זו היא שכרה של תורה:
קלצטונירי. ממונה עליו: **טרקבא.**
תרי וקצ חצי סאה דינאי והזבים:
נקט נפשיה כחד פרשא. התקין
ענייני לזונו כלחד מן הפרשנא:
דשסנא אהל. דרך נשים לי: **מסתחנא**
מרתח. כלומר אמתין לך עד
שיפסוק לין ודוגמתו צ"ק צפרק
מרוכה (דף פ:) מלן מרס נמרת
שמואל: **פלגא פלח.** את השלטון ככל
עת שיעליל עליך פייסהו צממונך: וכי
שלמי כשיכלו הדינירין ממאי פלחנא:
מי

(א) סנהדרין פ"ג (ב) לקמן ג:
שבת ע"ה ר"ה מד: סנהדרין
ס"ה (ג) שבת מד: פ"ה
(ד) נבטי' [לחל], (ה) נבטי'
אילת אל ר' חנניא,
(ו) [לעיל ח:], (ז) נבטי' אל
רבי, (ח) נבטי' אילת גוליון,
(ט) וע"י מוס' כמכות ק:
ד"ה מומין, (י) [לעיל ח:],
(יא) [לקמן מד: שבת ק"ה],
(יב) [ל"ל ממתו ובע"י לתא
וע"י בערוך ערך מרה],
(יג) ס"ה ל"ג, (יד) נבטי'
מיכל ויכה יעביד, (טו) ל"ל
כאומיות ויכה מהמעביד, (טז)

תורה אור השלם

1. כי אמה בא אל
הארץ אשר יי אלהיך
נתן לך לא תלמד
לעשות פתועבת וגו'
דברים י"ז ט
למה אידא בימי רע
עון עקבי יסובי:
ההלים טו ו
2. הדור תמים פעלו כי
כל דרכיו משפט אל
אמנה ואין עול צדיק
וקשר הוא:
דברים לב ד
3. גדל העצה ורב
העלילה אשר עינך
פקחות על כל דרכי בני
אדם לתת לאיש דרכיו
וכפרי מעללי:
ירמיהו יב ט

הגהות הב"ח

(א) גמ' וספר תורה מונח
לך צמיון:

מוסף רש"י

ואין תחיית המתים מן
התורה. שופר צממס
דרכיך צממס
למחית הממס מן המורה,
ואפילו היא מורה ומלמין
שימו הממס אלל דלא
רמחא צאומיות ספר הוא
הואיל ועוקר שיש מוחית
הממס מן המורה מה לנו
ולאמנונו וכי מתיקן הוא
יודע שכן הוא, הלך ספר
גמור הוא (סנהדרין ז'
וע"י גליון בשם ב"ש
שאין זה מדברי רש"י,
להבין ולהורות. כלומר
להבין מעשיהם כמה הם
מקולקלים והזרוע לנבין
לא מעשה וכן קט שזה הוא
חק גבוים (דברים יח ט)
או: שמוכל לעמוד בהן וסם
יעשה ניצח שקל לפיך
שמןן שהוא ממשק (שבת
ע"ה). דשתנא. טעמיון
ד' דק ש' מטי (לקמן
כ"ד).